

Eva Fock

world.dk

- erfaringer fra verdensmusikprojekter i skoler og på spillesteder

Center for Kulturpolitiske Studier
Danmarks Biblioteksskole

2004

world.dk

- erfaringer fra verdensmusikprojekter i skoler og på spillesteder

Udarbejdet af:

Eva Fock
Center for Kulturpolitiske Studier,
Danmarks Biblioteksskole, 2004

Udgivet af:

Foreningen for Verdensmusik i Danmark
© 2004 Foreningen for Verdensmusik i Danmark og Center for Kulturpolitiske Studier

Publikationen kan citeres med kildeangivelse

Rapporten vil foreligge på www.db.dk/cks

ISBN 87 7415 282 3

Forord

world.dk – et genialt koncept. I dette ene ord indbefattes globalisering, forholdet mellem Danmark og det fremmede og det fremmede i Danmark – fortsæt selv. At det dækker over et tre-årigt udviklingsprojekt med to delprojekter: Verden i Skolen (rettet mod børn) og Verden i Byen (især rettet mod unge) med verdensmusik og andre 'fremmede' kulturelle udtryk som omdrejningspunkt kræver mere viden om, hvad der ligger bag. Men ideen er god – både til 'branding' og til at udvide børn og unges horisont gennem møde med anderledes kulturudtryk.

Musiketnolog Eva Fock har for Center for Kulturpolitisk Studier udarbejdet denne statusrapport for projektet på opdrag af Foreningen for Verdensmusik i Danmark og Levende Musik i Skolen, projektets to hovedforankringer. Andre partnere undervejs har været Center for Kultursamarbejde med Udviklingslandene, Mellemløst Samvirke, Roskildefonden, Statens Musikråd og lokale kræfter: Skoler og spillesteder.

Når der er tale om en 'statusrapport' frem for en egentlig evaluering, er det dels fordi opgaven er gennemført efter at projekt world.dk er afsluttet, og dels fordi tidsrammen for arbejdet har været meget snæver. Derfor har vi sammen med opdragsgiverne valgt en model, der i høj grad bygger på allerede eksisterende kilder suppleret med interviews med nøglepersoner frem for en mere bred dataindsamling.

På dette grundlag er forfatteren blevet bedt om at fremlægge sine vurderinger, specielt med henblik på spørgsmålet om world.dk's to projekter har nået deres respektive målgrupper børn og unge med særligt henblik på det pædagogiske og formidlingsmæssige aspekt og med inddragelse af musikalske og kulturfaglige aspekter.

I forhold til projektet Verden i Skolen (senere world.dk/kids) er der bl.a. set på om det giver mening at lave 'pakkeløsninger', en tretrinmodel med både koncerter, undervisningsmaterialer og klassebesøg om de enkelte kulturer, om skolerne bruger de udarbejdede materialer, og om det er muligt at sige noget om interessen for verdensmusik i kølvandet på projektet.

I forhold til projektet Verden i Byen (senere world.dk/event) har spørgsmålene bl.a. været om eventdelen er nået ud til de unge, om denne type aktiviteter rettet mod de unge bør placeres på spillesteder og hvilke begrundelser spillestederne har haft for at deltage – har de forholdt sig særligt til målgruppen? Er det muligt at sige noget om interessen for verdensmusik hos de unge og på spillestederne i kølvandet på world.dk?

Desuden er spørgsmålet om samtænkning inddraget: I hvor høj grad er de to projekter tænkt som ét projekt? Giver det mening at kombinere aktiviteter rettet mod børn og unge? Og ikke mindst: Hvorfor sætte et projekt som dette i gang?

Vi takker alle, der med kort varsel beredvilligt har bidraget med input til opgaven, sådan at den er blevet til mere en blot og bare en statusrapport i egentlig forstand.

Dorte Skot-Hansen
Center for Kulturpolitiske Studier
Juli 2004

1. BAGGRUND OG FORMÅL FOR WORLD.DK.....	5
Baggrunden.....	5
En generel diskussion.....	5
Konkrete inspirationsprojekter.....	6
Beslægtede aktiviteter til inspiration.....	8
Formål.....	9
2. ORGANISATION OG ØKONOMI.....	12
Projektleder.....	12
Styregrupper.....	13
En central styregruppe.....	13
Verden i Skolen.....	13
Verden i Byen.....	14
Samarbejdspartnere og økonomi.....	15
3. VERDEN I SKOLEN – WORLD.DK/KIDS.....	17
Målgrupper.....	18
Form og indhold.....	18
En pædagogisk tretrinsraket.....	19
Programlægning.....	22
Opfyldes formålet?.....	23
4. VERDEN I BYEN – WORLD.DK/EVENT.....	25
Målgrupper.....	26
Form og indhold.....	29
Verden i Byen.....	29
world.dk/event.....	30
Opfyldes formålet?.....	32
5. WORLD.DK – TO PROJEKTER UNDER ÉN HAT.....	33
Varemærket world.dk.....	33
6. OPSAMLING.....	35
Og så til slut.....	36
7. INTERVIEW.....	37
8. REFERENCER.....	37

1. Baggrund og formål for world.dk

world.dk er et 3-årigt udviklingsprojekt (2000-2002) med en forudgående 1-årig pilotperiode (1999). Projektet er resultat af et samarbejde mellem tre interesseorganisationer:

- **Foreningen for Verdensmusik i Danmark (FVD)**. Foreningen har til formål at udbrede forståelsen for og kendskabet til, samt fremme udfoldelsesmulighederne for verdensmusik og de tilknyttede danseformer i Danmark.
- **Center for Kultursamarbejde med Udviklingslandene (CKU)**. Institutionen, som ligger under Udenrigsministeriet, varetager kultursamarbejdet mellem Danmark og udviklingslandene i Afrika, Asien, Caribien, Latinamerika og Mellemøsten.
- **Roskildedefonden (RF)**. Foreningen støtter initiativer, der er til gavn for børn og unge, samt humanitært, andet almennyttigt og kulturelt arbejde. Foreningens arbejde er uafhængigt af partipolitik og har ingen geografiske grænser.

Gennem de år udviklingsprojektet kørte, omfattede det flg. hovedingredienser:

	VERDEN I SKOLEN - WORLD.DK/KIDS	VERDEN I BYEN - WORLD.DK/EVENT
1999		
		Verdensmusikfestival i oktober: København, Odense og Århus
2000		
	Skoleforløb om Afrika: Ghana, Mali	Images of the World i oktober. Koncerter i København, Odense, Roskilde, Vordingborg, Viborg, Aalborg og Århus
2001	Skoleforløb om Afrika: Marokko og Somalia	
	Skoleforløb om Latinamerika: Argentina, Brasilien	Verdensmusikfestival i november: Koncerter i København, Odense, Århus, Aalborg, Roskilde og nogle mindre steder
2002	Skoleforløb om Latinamerika: Cuba og Peru	
	Familiekoncerter med musik fra Ghana og Cuba	
2003	Skoleforløb om Østen: Tyrkiet og orientalske trommer	
		world.dk/event i oktober: Koncerter og workshops i Horsens, Haderslev og Hillerød

Baggrunden

Projektet skal dels forstås som del af en generel diskussion på kulturområdet omkring kulturel mangfoldighed, dels ses som direkte resultat af konkret inspiration fra enkelte projekter. Endelig bygger projektet på erfaringer fra beslægtede aktiviteter i Danmark og Norden:

En generel diskussion

I en statusrapport fra februar 2000 redegjorde den daværende projektleder Peter Hvalkof for nogle af de bagvedliggende forudsætninger for projektet:

"Interessen for verdensmusik er det seneste årti vokset kolossalt i den vestlige verden. Dette skyldes flere faktorer: turisme, migration og lettere adgang til musikken. I de fleste europæiske lande er interessen stor, i Frankrig er verdensmusik den næstmest sælgende genre. I Danmark har Images of Africa festivalerne vist, at der i Danmark også er interesse for genrer, der ligger uden for det sædvanlige lydbillede, om end denne interesse ikke er så stor som i lande, vi sædvanligvis sammenligner os med.

*Samtidig tegner medierne i Danmark et billede af en stadigt voksende gruppe danskere, der ikke har viljen til at rumme eller til at acceptere kulturelle udtryk, der adskiller sig fra, hvad der sædvanligvis karakteriseres som værende danske, hvad dette end måtte være. Denne udvikling må frygtes at kunne føre til ulykkelige situationer, hvis ikke en større gensidig tolerance mellem kulturene opnås."*¹

I disse forudsætninger afspejles en væsentlig modsætning i debatten og i hele omgangen med andre kulturer. På den ene side står globaliseringen, som gør kulturelle udtryksformer fra andre dele af verden synlige og tilgængelige i Vesten/Danmark. På den anden side udtrykkes en stigende afstandstagen fra netop disse anderledes udtryksformer, og det de repræsenterer.

Verdensmusikgenren voksede eksplosivt internationalt, og også i Danmark sporede en stigende interesse op gennem 1990'erne. Det var denne interesse både Foreningen for Verdensmusik i Danmark og de øvrige aktører ønskede at styrke og kvalificere. Desuden ønskede de at anvende musikkens store værdi i bestræbelserne på at skabe accept af, hvad der måtte findes uden for vor egen kulturkreds. De ville således også bruge musikken som redskab i et bredere kulturelt projekt som handlede om holdningsbearbejdelse. Til dette formål indgik planer vedrørende:

- aktiviteter på skoleområdet for at nå børn
- aktiviteter på spillesteds-/festivalområdet for at nå unge og voksne

Konkrete inspirationsprojekter

Blandt de konkrete projekter, som tydeligst inspirerede folkene bag world.dk, er det norske forsøgsprojekt **Klangrikt Fellesskap**², som gennemførtes fra 1988-1992. Projektet var et udviklingsprojekt som arbejdede med introduktion af musik fra tre kontinenter over tre år:

- 1. år Asien: Kina, Indien, Pakistan, Indonesien, Iran
- 2. år Afrika: Vest-afrika, Øst-afrika, sydlige Afrika, nordlige Afrika
- 3. år Latinamerika: Ecuador, Bolivia, Brasilien, Argentina

¹ world.dk statusrapport, februar 2000, s. 6

² Klangrikt Fellesskap er en del de norske Rikskonserter som arrangerer omkring 7000 koncerter over hele landet. Her indgår verdensmusikken som en del i forbindelse med festivalen Verden i Norden – nu Oslo World Music festival

Det norske projekt blev udviklet på baggrund af en række teser, herunder flg.:

- Social & kulturel ghettoisering, social polarisering og kulturkollision er negative processer i vores samfund
- Der er en stigende racisme blandt børn og unge
- Viden alene fjerner ikke fordomme som er etableret. Det er følelser, ikke (kun) intellekt som skal påvirkes. Der skal etableres sympati for personer med anden kulturel baggrund³

I baggrunden for projektet ligger den samme anvendelse af musik som redskab, som vi også så det i de danske overvejelser. Det var målsætning for det norske projekt at⁴:

- Å spre kjennskap til og skape forståelse for de verdier som ligger i innvandrernes kultur ved å presentere levende musikk og dans til norske barn
- Motvirke rasisme ved å bidra til holdningsendring overfor ulike innvandringsgrupper gjennom kulturell påvirkning
- Frigjøre de ressurser som ligger i de ulike innvandremiljøer i Norge, samt tilføre profesjonelle krefter utenfra
- Gjennom samvirke mellom norsk- og innvandrerkultur å lette integreringsprosessen for innvandrere

Der indgik således nogle meget klare formuleringer omkring indvandrere, integration og racisme i de norske formuleringer.

Eftersom det norske projekt ikke kun var et pædagogisk udviklingsprojekt, men også et forskningsprojekt, som havde til formål at afklare modellens effekt i forhold til de bagvedliggende teser, indgik et komparativt aspekt i det norske forløb: Skolerne blev inddelt i tre ensartede grupper, hvor den ene gruppe modtog hele koncertpakken med fire koncerter pr. skoleår, en gruppe modtog det normale antal skolekoncerter (2 pr. år) og en tredje gruppe slet ikke fik skolekoncerter. På de skoler som modtog hele koncertpakken indgik også i et vist omfang workshops og undervisningsmaterialer. Før og efter projektet gennemførtes en spørgeskemaundersøgelse på samtlige skoler.

I 1993 udkom flere rapporter⁵ om projektet, og de følgende år nåede rapporterne ud til forskellige dele af det danske musikmiljø, hvor de blev udførligt omtalt. I disse rapporter præsenteredes en række enkle og letforståelige (men også noget optimistiske og ikke altid statistisk valide) konklusioner om, at eleverne på de skoler, som havde deltaget i den store koncertpakke, oplevede mindre mobning,

³ Klangrikt Fellesskap. Evalueringsrapport. Rikskonserternes 3-årige innvandrersprosjekt "Musikktiltak med utgangspunkt i innvandrernes kultur."

⁴ ibid

⁵ 1) Klangrikt Fellesskap 1989-1992. Rikskonsertenes Innvandrersprosjekt. Evalueringsrapport Universitetet i Oslo, 1993

2) Klangrikt Fellesskap. Evalueringsrapport. Universitetet i Oslo, 1993

3) Klangrikt Fellesskap. Evalueringsrapport. Rikskonserternes 3-årige innvandrersprosjekt "Musikktiltak med utgangspunkt i innvandrernes kultur"

færre etniske konflikter, en mindre negativ holdning til indvandrere, samt at elever med indvandrerbaggrund fra disse skoler oplevede en højere grad af selvværd.

De meget letforståelige og positive konklusioner inspirerede til gentagelse i Danmark, hvor de samme diskussioner kørte. Faktisk fremgår det direkte af flere af de tidlige projektbeskrivelser, at det danske initiativ blev gennemført på direkte anledning af de norske erfaringer.

Beslægtede aktiviteter til inspiration

Fra 1991-1997 arrangerede **Dansk Flygtningehjælp** en årligt tilbagevendende verdensmusikfestival. Festivalen løb af stablen i Vejle over en weekend i oktober. I forbindelse med kommunernes overtagelse af integrationsopgaven i 1997 var der ikke længere grundlag for en festival af denne art i Flygtningehjælpens regi. Men de positive erfaringer var kendt rundt om i musikmiljøet.

I en årrække har **Levende Musik i Skolen**⁶ haft forskellige skolekoncertprojekter med fokus på verdensmusik, hvor musik fra forskellige dele af verden er blevet præsenteret for elever i de danske folkeskoler. I 1991, 1993 og 1995 præsenterede projektet 'Verdens Musik i Skolen' musik fra en række lande til børn i 4.- 6. klasse i en tretrinnsmodel, som omfattede både undervisningsmaterialer, klassebesøg/workshops og skolekoncerter. Samlet set fylder den ikke-europæiske musik en mindre, men dog en stigende andel af institutionens samlede aktiviteter. I 1996-97 stod den ikke-europæiske musik for 7-8% af udbudet, hvor 'indvandrer-kulturerne' omfattede ca. 1%⁷. I dag vurderes koncerter med ikke-europæisk musik iflg. Ebbe Høyrup fra LMS at dække 15-20% af aktiviteterne. Heraf omfatter 'indvandrer-kulturerne' ca. 10%. Der er således tale om en markant stigning i den mellemliggende tid, som bl.a. omfatter world.dk-perioden.

I 1994 startede Foreningen for Verdensmusik i Danmark **Verdensmusik i Oktober**, en kampagne som satte fokus på verdensmusikken i Danmark. Kampagnen kørte i en årrække. Flagskibet var den fællesnordiske verdensmusikfestival, **Verden i Norden**, som startede samme år. Verden i Norden havde til formål at udbrede kendskabet til verdensmusik i Norden. Festivalen havde Oslo som ankerpunkt og skiftende samarbejdspartnere i Sverige (Gøteborg, Stockholm og Malmø), medens det knob mere med at finde danske partnere. I perioder deltog de danske Images-arrangører. Festivalen er senere blevet forankret i Oslo som 'Oslo World Music Festival'.

I 1994 gennemførte **Roskilde Kommune**, et musikprojekt på kommunens skoler, hvor der blev arbejdet med den samme tretrinnsmodel, som kom til at indgå i world.dk: Undervisningsforløb, workshops og skolekoncerter.

Siden 1997 har Roskildefestivalens **Ballroom-scene** med succes sat fokus på verdensmusikken, men verdensmusikken har været på programmet siden 1974.

⁶ Den selvejende institution Levende Musik i Skolen arrangerer skolekoncerter over hele Danmark. I 1996 omfattede foreningens aktiviteter ca. 10% af skolekoncerterne i landet. Herudover arrangerer også de enkelte amter, kommuner og skoler skolekoncerter i større eller mindre omfang

⁷ Fock, Eva: Mon Farven har en anden Lyd? 2000, s. 64

Ideen til world.dk byggede således på nogle fælles forudsætninger om en modsætning mellem på den ene side en stigende globalisering og på den anden side en stigende angst for det fremmede, herunder indvandrerne. Nogle af de projekter, som inspirerede til udviklingen af world.dk forholdt sig direkte til denne diskussion, andre forholdt sig til mere konkrete opgaver på lokalt plan.

Det er vigtigt for denne type udviklingsprojekter, at der indarbejdes erfaringer fra andre, både i ind- og udland.

Formål

På baggrund af ovennævnte inspirationskilder blev ideen om et musikprojekt udviklet i krydsfeltet mellem de tre organisationers interesseområder, med det formål at:

Målsætninger ved starten af pilotperioden⁸:

- præsentere kunstnere af høj kvalitet fra Afrika, Asien, Latinamerika, Mellemøsten, som ellers ikke eller sjældent ville blive præsenteret her og trække et større publikum
- præsentere kvalitets-verdensmusikbands fra Danmark/Norden i Danmark i en ny sammenhæng for at fremme gruppernes eksponering til større publikum
- fremme formidling af verdensmusik i danske skoler som middel til at skabe større forståelse for fremmede kulturer, herunder særligt 3. verden og det multikulturelle Danmark
- fremme musikalsk fornyelse og udvikling hos verdensmusikere gennem workshops, særligt mellem musikere der besøger Danmark og musikere bosiddende i Danmark, og mellem verdensmusikere og andre musikere i Danmark
- fremme, i det omfang det har naturlig sammenhæng med ovenstående, forbindelser med partnere i syd, for at støtte musik som mål og middel for udvikling

Punkt 1, 2 og 4 omhandlede præsentation af musikere, hvilket ligger i klar forlængelse af Foreningen for Verdensmusik i Danmarks arbejdsområde. Punkt 3, omhandlende formidling til børn, vedrørte især Roskildefondens område, medens punkt 5 som handlede om samarbejde med partnere i Syd refererede til CKU. Omdrejningspunktet for de fem punkter var i høj grad verdensmusikken og kunstnerne. Kun et enkelt punkt omtalte kulturel mangfoldighed eller det multikulturelle samfund.

I forbindelse med projektets igangsættelse blev der udarbejdet et langsigtet formål for det samlede projekt:

⁸ Musikstrategi, 1999

Formål for world.dk 2000-2002⁹:

- Ved præsentation af verdensmusik og gennem andre kulturbærende aktiviteter at bidrage til større forudsætning for forståelse for andre kulturer og accept af disse
- At bidrage til at den store verdens mange musikalske udtryk præsenteres for den danske offentlighed

I formålet kombineres musik og andre kulturbærende aktiviteter. Desuden indgår musikken som redskab i et kulturelt projekt om kulturforståelse. For at opfylde dette formål blev der allerede fra starten arbejdet med en tostrengt strategi: Verden i Skolen (en skoledel) og Verden i Byen (en spillestedes-/festivaldeel) med hver deres delmål. Delmålene for de to dele beskrives senere.

Ved reorganiseringen af projektet i 2002 var det en del af opgaven for den nye projektledelse "at der skulle prøves noget nyt", at der skulle "søges nye veje" (Niller Wischmann¹⁰). Derfor arrangerede projektledelsen en workshop for en udvidet styregruppe/bestyrelse, med det formål at afdække muligheder og ønsker bag et redefineret world.dk. På baggrund af denne workshop fremkom et nyt og langt bredere formål for projektet:

Formål for world.dk 2003-2005¹¹:

Arbejde intensivt og målrettet for at:

- øge udbredelsen af kendskabet til verdensmusikkens mange genrer ... og de kulturer de udspringer fra
- opbygge nye publikumsgrupperinger til de forskellige genrer med fokus på børn og unge
- øge engagementet og velvilligheden hos de danske arrangører, der skal medføre øget satsning på verdensmusik... også i det daglige program
- indgå samarbejder med aktører i de nordiske lande og EU omkring afvikling af kampagner, arrangementer og projekter
- udvide kampagnens afviklingsområde til de øvrige Nordiske lande og EU
- igangsætte projekter der gennem musikken kan fremme forståelsen og samvirket mellem forskellige kulturer, herunder indgå samarbejde med konkrete film-, idræts-, mad-, og tøj interessenter der kan arbejde i konteksten af world.dk og støtte kampagnens overordnede formål
- at hver kampagne har et overordnet tema - for derigennem bl.a. at give hver enkelt world.dk kampagne en mere specifik og skarp identitet og profil
- at sikre at viden om kampagnens budskab til publikum bliver landsdækkende gennem en god markedsføringsplan
- at udarbejde brugbar og målbar evaluering af world.dk og afledte projekter
- at profilere Foreningen for Verdensmusik i Danmark og dens samarbejdspartnere som afvikler og omdrejningspunkt for kampagnen

⁹ world.dk – udvikling, kultur og musik. Feb. 2000, s. 5

¹⁰ Leder af Wischmann Innovation som i 2002 påtog opgaven som projektledelse for world.dk/event

¹¹ world.dk projektbeskrivelse, august 2002, s. 2

Projektet omdøbtes, og stilen ændredes: Verden i Skolen blev til **world.dk/kids**¹², uden at det betød nogen strukturel ændring af den del af projektet. Verden i Byen blev til **world.dk/event**, hvor formen nu skulle være mere sammensat og indholdet skulle bredes ud til at omfatte både musik, mad, idræt, mode m.m.:

*"At spillestedsdelen ændres således at der søges nye samarbejdspartnere som kan være med til at skærpe profilen. Det kunne være DGI, filmområdet/biografer og visse kommuner - med det mål at bringe musikken ud der hvor der er unge i forvejen (idrætsbegivenheder, byfester etc.). Interesserede spillesteder vil naturligt stadig kunne være med som partnere"*¹³

Ønsket om at ændre Verden i Byens formål kom fra styregruppen og CKU, hvor der lå et længe næret ønske om ikke kun at arbejde med en festival-/venuemodel opbygget omkring koncerter på spillestederne i de større byer, men med en bredere anlagt kampagne. Dette ønske udsprang dels af medlemmernes egen interesse/fokus, dels af deres fortolkning af et udviklingsprojekt som værende et projekt, hvor forskellige modeller skal afprøves. I denne udvidelse spores traditionen i CKU for altid at indarbejde tre rationale i deres projekter: Et kulturpolitisk rationale, et oplysningspolitisk rationale og et udviklingspolitisk rationale¹⁴.

Den bagvedliggende kulturpolitiske diskussion afspejles ikke i formålsformulieringerne, hverken før eller efter redefineringen. Fra en mere blød formulering med musikken som omdrejningspunkt i 2000, blev der i 2002 satset på en meget ambitiøs, næsten uendelig vifte af kulturelle udtryksformer og oplevelsesdimensioner. Man ville det hele, både hvad angik udtryksformer, samarbejdspartnere og omfang. Desuden indgik profileringen af FVD som et selvstændigt punkt.

¹² Betegnelsen world.dk/kids var designet af Mellempfolkeligt Samvirke allerede inden reorganiseringen af projektet

¹³ Notat fra mødet i world.dk med styregruppen og Wischmann Innovation, august 2002

¹⁴ Evaluering. Center for Kultursamarbejde med Udviklingslandene (CKU). Udenrigsministeriet. Danida 2003/3, s. 65-66

2. Organisation og økonomi

Projektet kom fra starten til at omfatte to delprojekter, som var selvstændigt organiseret med hver sin styregruppe, hver sine ansvarlige organisationer, og hver sine økonomiske og organisatoriske samarbejdspartnere, men med en fælles koordinator. Som ansvarlig for de konkrete delprojekter valgtes organisationer/institutioner med erfaring inden for de to områder. Skoledelen blev forankret i et samarbejde mellem Mellempfolkeligt Samvirke (MS), som skulle varetage udgivelsen af undervisningsmaterialet til skoledelen, og Levende Musik i Skolen (LMS), som stod for skolekoncerterne og de dertil hørende workshops. Foreningen for Verdensmusik i Danmark stod for spillestedsdelen og bidrog med sekretariatsbistand.

Projektleder

I 1999 blev Peter Hvalkof ansat som projektleder. Han fik til opgave at koordinere igangsættelse, planlægning og afvikling af projektet, og han styrede den overordnede koordination af de to delprojekter.

Peter Hvalkof havde en baggrund som skolelærer og skolebibliotekar. Hertil kom mere specifikt hans arbejde med musikprojekter i Roskilde Kommune, projekter som var opbygget over en tredelt model, som på mange måder ligner den, der blev udviklet for world.dk:

- eleverne skal selv være musikalsk aktive
- eleverne skal opleve musik live
- eleverne skal opleve undervisningsforløb

Peter Hvalkofs erfaringer på spillestedsområdet byggede frem for alt på hans erfaringer fra Roskildefestivalens Ballroomscene, hvor han stod for booking af verdensmusikorkestre til Roskildefestivalen. Erfaringerne derfra gav ham et stort kendskab til og netværk i forhold til musikere og bands over hele kloden. Hans kendskab til netværk i forhold til de danske spillesteder var derimod mere begrænset. Derfor etablerede han en følgegruppe bestående af tre repræsentanter for spillesteder som havde/havde lyst til at sætte verdensmusik på programmet.

I forbindelse med usikkerheden om projektets økonomi i forbindelse med (udsættelsen af) vedtagelsen af finansloven for 2002 og udsigt til nedskæringer på ministerielle puljer og centre, var der ikke penge til løn til projektlederen, som derfor måtte forlade sin stilling med udgangen af 2001.

Da økonomien atter var afklaret i foråret 2002, var Peter Hvalkof i mellemtiden blevet ansat andetsteds. LMS overtog selv koordineringen af skoledelen og for spillestedsdelen blev det besluttet at entre med konsulentfirmaet Wischmann Innovation som fremtidig projektledelse.

Samarbejdet med Wischmann Innovation byggede på deres store erfaringer med (nytænkning af) udviklingsprojekter i kulturlivet samt deres viden og netværk in-

den for kultur- og musikområdet. Bl.a. har firmaet stået for uddannelsen af nogle af de 'Kulturdynamoer'¹⁵, som senere blev projektets samarbejdspartnere.

Styregrupper

Fra projektets start var det planen, at de to delprojekter hver skulle have en selvstændig styregruppe omfattende de mest centrale aktører i delprojektet, med formanden for Foreningen for Verdensmusik i Danmark (FVD) som gennemgående koordinator og senere også den ansatte projektleder som medlem.

En central styregruppe

Deltagerne fra de to delprojekters styregrupper udgjorde en gennemgående kerne bag de centrale beslutninger, men en formel central styregruppe var der ikke tale om i de første projektår, mere en løbende sparring. Ikke mindst formanden for FVD fungerede i de første år som gennemgående sparringspartner for projektlederen.

Med formandsskiftet i FVD medio 2001 ændredes denne rolle. Den nye formand havde ikke på samme måde været involveret i projektets tilblivelse, og der var ikke det ejerskab som ofte er drivkraften bag interesseorganisationers engagement. Formanden ophørte derfor med at være gennemgående figur i styregrupperne. I stedet blev opgaverne fordelt mellem formanden, næstformanden og de menige medlemmer i bestyrelsen.

Med reorganiseringen i 2002 blev det besluttet at etablere en central koordinerende styregruppe med to medlemmer fra FVD (formanden og et menigt medlem af bestyrelsen) samt Nils Ekner, foreningens tidligere formand som nok havde forladt foreningens bestyrelse, men som fortsat var projektets 'vidensbank'.

Denne styregruppe blev desværre aldrig aktiv i samarbejdet med den nye projektledelse. Derfor overførtes erfaringerne fra projektets første fase ikke systematisk til den nye projektledelse, og der indgik ikke nogen løbende dialog om projektets retning eller tilstand. Til gengæld fik Wischmann Innovation en høj grad af frihed til at iværksætte og afprøve egne ideer.

Verden i Skolen

Skoledelen var på det praktiske område blevet uddelegeret til to samarbejdspartnere med stor erfaring inden for hver deres delområde: Skolekoncerter (LMS) og udgivelse af undervisningsmaterialer (MS). Begge aktører havde været involveret i projektet fra dets start. Det var derfor naturligt at repræsentanter for disse to ansvarshavende aktører indgik i skoledelens styregruppe sammen med formanden for FVD og projektlederen. De centrale aktører havde desuden etablerede fuldtidsbemandede sekretariater, som kom til at stå for det praktiske arbejde og den generelle projektadministration.

Denne styregruppe har fungeret gennem hele projektet, både med det formål at koordinere koncertdelen og udarbejde undervisningsmaterialer (emne- og tids-

¹⁵ Efteruddannelsesforløb for kulturarbejdere. www.winnovation.dk

mæssigt) og med den opgave at gennemføre en løbende intern evaluering af forløbenes kvalitet.

Styregruppen for Verden i Skolen havde således gennem hele perioden professionelle deltagere, repræsentanter for de organisationer som kørte projektet. Herved var der tale om både kontinuitet og professionalisme. I projektet blev der arbejdet med en gennemtænkt og afprøvet model og der indgik modeludvikling på baggrund af løbende evalueringer fra brugerne.

I forlængelse af styregruppen blev der undervejs etableret en udviklingsgruppe med deltagere fra både en folkeskole, Haslev Seminarium, Københavns Universitet, CKU og en musiker – samt world.dk. Denne udviklingsgruppe mødtes dog kun en enkelt gang, og kom ikke til at spille nogen væsentlig rolle.

Verden i Byen

Spillestedsdelens styregruppe var planlagt til at omfatte en repræsentant for CKU, formanden for FVD og en repræsentant for *spillesteder dk*¹⁶, en meget central aktør på spillestedsovrådet. Styregruppen fungerede dog kun det første år:

- CKU så meget rigtigt et problem i at sidde med i styregruppen på et projekt, som organisationen støttede økonomisk, og forlod derfor styregruppen.
- *Spillesteder dk* havde været involveret i projektet fra dets start og det var derfor planen, at den skulle indgå i det videre arbejde. Men sammenslutningen kunne på det tidspunkt ikke løfte opgaven med at gå ind i projekter som dette. Hermed blev styregruppen ikke det centrale forbindelsesled til spillestederne som der var brug for

Tilbage i 'styregruppen' var således kun formanden for den frivillige interesseorganisation FVD, som var med til at udtænke projektet. Her er det tydeligt at formanden brændte for projektet, men at projektet i øvrigt lå i periferien af foreningens egentlige arbejdsområde.

Projektadministrationen for denne del af projektet var det første år placeret hos CKU, hvor projektlederen holdt til. I 2000 flyttede projektledelsen over til FVD, som også bidrog med sekretariatsbistand. Herfra er der gennem hele perioden blevet ydet en stor indsats trods de meget begrænsede midler som stod til rådighed (et énmandssekretariat).

Med reorganiseringen blev ledelsen flyttet over hos Wischmann Innovation. FVD stod som styrende part i baggrunden, men der blev ikke etableret en koordinerende styregruppe.

Der har således gennem hele projektperioden manglet en styregruppe, og ikke mindst en styregruppe med deltagelse af de mest centrale professionelle aktører.

For FVD i en central styregruppefunktion er der to centrale problemer. For det første er en forening med en valgt bestyrelse, hvor der regelmæssigt sker skift i

¹⁶ En sammenslutning af knap 100 spillesteder i Danmark på den levende rytmiske musikscene

bestyrelse og dermed formand, sårbar som central styregruppe. For det andet er FVD en interesseorganisation, som primært arbejder for at sikre danske verdensmusik-musikers vilkår. Placeret centralt i en styregruppe for et meget større projekt med et langt bredere formål, er der risiko for interesse modsætninger og uklare opgavefordelinger.

Samarbejdspartnere og økonomi

Projektet er på alle niveauer et samarbejdsprojekt, både på organisations-, person- og økonomisk niveau. Ikke kun er ideen opstået som følge af samarbejde mellem tre organisationer (CKU, Roskildefonden og Foreningen for Verdensmusik i Danmark (FVD)). Også finansieringen bygger på en tilsvarende kludetæppe-model (CKU, Roskildefonden, Statens Musikråd, Mellemfolkeligt Samvirke, FVD og de lokale deltagere (skoler, spillesteder og kommuner).

DE VÆSENTLIGSTE BIDRAGSYDERE TIL WORLD.DK 1999-2003

	1999	2000		2001		2002		2003	
	By	By	Skole	By	Skole	By	Skole	Event	Kids
Roskildefonden			400.000		250.000				100.000
CKU	355.000	535.000	250.000	600.000	300.000	>>	300.000	600.000	
Statens Musikråd	200.000	225.000	20.000	200.000	20.000	>>	40.000	250.000	50.000
FVD (Statens musikråd)	50.000	23.000		86.000		>>		225.000	
Verden i Norden	48.000	25.000							
Spillesteder	63.000			178.000		>>		73.000	
Kommuner	200.000							630.000	
Undervisningsministeriets Tips- og Lotto-midler	300.000 til skoledelen for hele perioden								
LMS	100.000 til skoledelen for hele perioden								
Mellemfolkeligt Samvirke	325.000 til skoledelen for hele perioden								
Kommuner/skoler	350.000 til skoledelen for hele perioden								

Noter til de enkelte år:

1999: Pilotprojekt for Verden i Byen på spillestederne. Inden skoledel

2000-2001: Der gennemførtes fuldt program for begge dele af world.dk. Det kommunale bidrag kommer her fra København

2002: For at være sikker på at kunne overholde indgåede aftaler valgte man kun at udvikle et halvt skoleprogram – og udsætte resten til 2003. Andre beløb blev overført til 2003 (>>)

2003: world.dk består af et nyudviklet world.dk/event og et halvt skoleprogram. Det kommunale bidrag kommer her fra de tre deltagende kommuner: Haderslev, Horsens og Hillerød. En del af midlerne fra CKU til Verden i Skolen er overført fra 2002

Af tekniske årsager (ikke mindst at Roskildefonden er momsfrataget og derfor ikke må støtte entrébaserede aktiviteter) blev det nødvendigt at adskille de to projekter økonomisk. Roskildefonden kunne kun støtte skoledelen.

Det viste sig desuden undervejs, at nogle bidragsydere kun ønskede at støtte den ene del. Bl.a. støttede Statens Musikråd næsten kun spillestedsdelen, fordi de generelt er tilbageholdne med at støtte skoleprojekter, ud fra holdningen at skolerne selv bør finansiere deres musikundervisning og at musikrådet i forvejen yder støtte til skolekoncerter i hele landet (Steen Meier, Statens Musikråd). En sådan holdning er måske nok forståelig, men ikke uproblematisk set i lyset af, at

Undervisningsministeriet ikke støtter denne type aktiviteter. Herved risikerer musikfaget at lande i et bevillingsmæssigt vakuum. Desuden er afvisningen af støtte til skoleaktiviteter udtryk for kassetænkning, da skoleprojektet også kunne ses som et fremstød for danske orkestre.

Verden i Skolen blev udover de centrale bidragsydere finansieret af de involverede skoler og kommuner, som bidrog med 10-15% af de samlede udgifter. Skolerne skulle selv betale 100 kr. pr. elev pr. år (senere blev denne pris sænket), og de forpligtede sig til alle tre år. For at økonomien kunne hænge sammen var der fra world.dk's side lagt op til at der skulle deltage fire klasser pr. skole. Alternativt kunne flere skoler slå sig sammen. Flere af de involverede kommuner valgte at bidrage med halvdelen af omkostningerne for skolernes deltagelse.

Verden i Byen blev udover de centrale bidragsydere finansieret gennem entréindtægter på de enkelte spillesteder. Hertil kom den støtte honorarstøtte spillestederne fik via Statens Musikråd. På det organisatoriske plan var projektet i 1999 et samarbejde med Verden i Norden omkring koncertturneer for de internationale og nordiske musikere.

I 2000 var aktiviteterne organiseret omkring samarbejdet med Images of the World¹⁷, hvor musikdelen blev en kludetæppekonstruktion sammen med bl.a. Brændstof¹⁸ og Spejlteltet. Her var det oprindeligt planen, at world.dk skulle påtage sig hele musikdelen. Dette viste sig dog at overstige projektets formåen. I stedet gik projektet ind i enkelt-aktiviteter.

I 2003 blev **world.dk/event** til et samarbejde med 3 kommuner rundt om i landet: Hillerød, Horsens og Haderslev, hvor kommunerne udgjorde en væsentlig økonomisk bidragsyder. Projektet og samarbejdet med kommunerne var desuden baseret på støtte fra en række fonde, puljer og virksomheder. Da denne del af finansieringen udeblev, faldt økonomien fra hinanden, og projektet kunne ikke gennemføres som aftalt. Denne situation kom til at belaste samarbejdet med kommunerne.

Overordnet har projektet gennem årene været organiseret omkring en række organisationer/foreninger/interessenter af meget forskellig art, og med meget forskellige muligheder til deres rådighed. De umage samarbejder, både økonomisk og praktisk, skaber på den ene side energi og dynamik i projektet. På den anden side kan det gøre det meget svært at etablere økonomisk sikkerhed:

- Usikkerhed omkring de centrale midler i midten af projektperioden medførte et lederskift, som kom til at svække kontinuiteten i projektet
- Manglen på medfinansiering af world.dk/event fik projektet til at falde fra hinanden
- Svigtende støttemidler afkortede world.dk/kids med et halvt år

For et projekt med langsigtede mål, og med samarbejdspartnere som har lange planlægningshorisonter (skoler og spillesteder), er det vigtigt at der så vidt muligt arbejdes med flerårige bevillinger, så projektet får mulighed for at blive afprøvet og etableret inden det skal bære sig selv.

¹⁷ Stor dansk kulturfestival i 2000 med det formål at skabe bevidsthed om globaliserings konsekvenser for verdens kulturer

¹⁸ Københavns Amts kulturprojekt 2000-2004

3. Verden i Skolen – world.dk/kids

Selvom Verden i Skolen var et projekt, som i høj grad var inspireret af det norske projekt Klangrikt Fellesskap, afviger formålene med de to projekter radikalt fra hinanden.

Formål for Verden i Skolen 2000¹⁹:

- At skabe tradition for at der i det danske uddannelsessystem fokuseres mere på kulturer der falder uden for de vestlige kulturkredse, j.v.f. Folkeskolens formål §1 stk. 3
- At udbrede kendskabet til den kulturelle virkelighed i kulturkredse udenfor egen kultur gennem undervisningsforløb baseret på skolekoncerter og anden kulturformidling, samt i deciderede undervisningssammenhænge

Dette formål blev bevaret gennem hele projektperioden og ligger i direkte forlængelse af det overordnede mål for hele world.dk, som ikke indeholder formuleringer, der f.eks. ligner de norske omkring et øget kendskab til indvandrere og om at modvirke racisme. Formålene her er blødere og dermed mere upræcise, når der f.eks. tales om *"at udbrede kendskabet til den kulturelle virkelighed i kulturkredse udenfor egen kultur"*. At opstille et formål for pædagogiske projekter inden for dette område er et valg, og der kan siges både positive og negative ting om de to strategier. Men det er i første omgang vigtigt at gøre sig klart hvad man vil, og hvorfor.

Skolerne har desuden haft deres egne bevæggrunde for at deltage i projektet, grunde som ikke nødvendigvis afspejler det centrale formål. Her var typisk nogle bløde formuleringer om at *"det var godt for børnene at være med"*, at *"opleve andre kulturers musikformer"*. Nogle deltog, fordi de havde mange indvandrere på skolen, og derfor havde tradition for at inddrage andre kulturer. Andre skoler deltog netop fordi de ikke havde indvandrere på skolen, men oplevede, at der var behov for alternative oplevelser til mediernes negative billeder.

Projektet omfattede både skolekoncerter, workshops og undervisningsmateriale. Det er bemærkelsesværdigt, at musik spillede en meget beskeden rolle i formålet, når det samtidig spillede en central rolle i deltagernes bevidsthed og i de overordnede mål for world.dk. Her er i praksis tale om et bredt kulturoplysende projekt, hvilket også afspejles i det undervisningsmateriale, som blev udarbejdet til projektet.

Verden i Skolen var ikke kun tænkt som et enkeltstående projekt, men handlede også om at udvikle redskaber og modeller til brug for hele det danske skolevæsen på længere sigt. Det tog styregruppen hånd om gennem løbende evalueringer.

¹⁹ world.dk – udvikling, kultur og musik. Feb. 2000, s. 5

Målgrupper

Verden i Skolen havde en meget klart defineret målgruppe: Elever i folkeskolens 4.-6. klasse. Dette valg byggede på en kombination af erfaringer fra det norske projekt Klangrikt Fellesskap, medlemmerne af styregruppens egne erfaringer vedr. formidling til børn, og det forhold at musikundervisningen i den danske folkeskole slutter efter 6. klasse.

"Det vil [...] med den skolestruktur, vi har i Danmark, være naturligt at rette et lignende projekt [Klangrikt Fellesskap] mod mellemtrinnet i folkeskolen, altså 4. – 6. klassetrin. På disse klassetrin er børnene nået til en alder, hvor de kan abstrahere fra den nære verden, og de har erhvervet faglige redskaber, der giver dem mulighed for at arbejde selvstændigt, gruppevis og klassevis med undervisningsmaterialer, der ikke alene lægger vægt på indlæringsprocessen, men også på indholdet."²⁰

Målgruppen for Verden i Skolen var blevet valgt på forhånd og blev fastholdt gennem hele projektperioden.

Hvad angik målgruppen, har de deltagende lærere i både skriftlige og mundtlige evalueringer udtrykt massiv støtte til valget og understreget at eleverne netop i den alder "er åbne og positive for nye indtryk". Flere har tilføjet, at eleverne i 6. klasse begyndte at være "for store", de begyndte "ikke at turde danse". Der kan heller ikke være tvivl om børnenes opbakning, for projektet har været en stor succes over hele linien²¹.

Denne erfaring deles af mange og er begrundelsen for, at ikke mindst mange musikprojekter i folkeskolen er målrettet mod 4-6 klasse. Trods denne målgruppes åbenhed er det dog vigtig at der også laves projekter rettet mod andre aldersgrupper, for derved at give børnene mulighed for forskellige typer oplevelser, erfaringer og erkendelser.

På direkte forespørgsel om projektet også ville kunne bruges i de større klasser, altså blandt folkeskolens ældste elever, var meldingerne generelt meget positive, dog med det forbehold at indholdet skulle tilpasses elevernes alder, og at det skulle kunne gennemføres uden brug af musiktimer (da de ikke er til rådighed). Nogle af lærerne foreslog parallelle projekter i gymnasiet, med det formål at nå de unge her.

Form og indhold

VERDEN I SKOLEN - WORLD.DK/KIDS	
1999	Planlægning
2000	Planlægning
	Skoleforløb om Afrika: Ghana, Mali
2001	Skoleforløb om Afrika: Marokko (kun koncert) og Somalia
	Skoleforløb om Latinamerika: Argentina, Brasilien
2002	Skoleforløb om Latinamerika: Cuba og Peru (kun koncert)
	Familiekoncerter med musik fra Ghana og Cuba
2003	Skoleforløb om Østen: Tyrkiet og orientalske trommer (kun koncert)

²⁰ world.dk – Statusrapport, 2000. s.7

²¹ Kirsten Andkjær-Petersen: world.dk – musik over grænser. LMS 2002

Det første år, frem til skoleåret 2000-2001, blev Verden i Skolen planlagt, m.h.t. overordnet programlægning, opbygning af netværk, kontakt til skoler, planlægning af de første turneer, udarbejdelse af undervisningsmateriale til de første lande. Et års forberedelse til et så stort projekt i skoleregi er meget kort tid, da skolerne er vant til to års planlægning. Styregruppen havde da også selv ønsket længere forberedelsestid, men da bevillingsrammen kun var treårig, var det nødvendigt at komme i gang i skoleåret 2000-2001, hvis alle tre kontinenter skulle nås. Trods visse startvanskeligheder vedr. de praktiske rammer med skolerne²² lykkedes det i løbet af 2000 at komme op på i alt 24 deltagende skoler - 1500 elever fordelt på 69 klasser.

En pædagogisk tretrinsraket

Projektet skulle løbe over tre skoleår, omfattende tre kontinenter (Afrika, Latinamerika og Asien) med hver 4 lande-forløb – to om efteråret, to om foråret. Modellen for projektet var en model som LMS har brugt og udviklet over en årrække: en tretrinsraket, som omfattede: 1) Undervisningsmaterialer, 2) klassebesøg/workshops og 3) skolekoncerter. Hertil kom en fjerde del som indførtes i 2002: Familiekoncerter i samarbejde med de lokale spillesteder.

Modellen skulle anvendes på hvert af de enkelte landeforløb. I alt blev det til 10 landemapper, 7 klassebesøg/workshops, 10 skolekoncerter og 1 familiekoncert. Enkelte skolekoncerter blev ikke introduceret med et klassebesøg.

1. Undervisningsmaterialerne blev udarbejdet af en blanding af fagfolk og journalister, varierende fra land til land. Det var en central beslutning, at undervisningsmaterialerne skulle gå på tværs af fag, da det ikke kun skulle være et musikprojekt. Derfor indgik oplysninger, som kunne bruges i både bl.a. geografi, historie, musik, hjemkundskab, sløjd og religion. Vægtningen varierede fra land til land, bl.a. afhængig af forfatterens/forfatterens vidensfelt.

Materialet omfattede en lærer- og en elevdel. Begge dele blev distribueret via nettet, hvor brugere med password kunne få adgang til materialet. Pga. praktiske problemer i startfasen blev indholdet planlagt som sammenhængende tekst, og de særlige muligheder som nettet lægger op til kunne ikke udnyttes af forfatterne. De fleste lærere brugte da også kun printede udgaver til både undervisning og forberedelse. Det skyldtes dels materialets opbygning, dels det forhold at kun de færreste skoler/lærere bruger net-undervisning i hverdagen.

Det var planen, at undervisningsmaterialerne skulle ligge klar i god tid inden klassebesøg og koncerter. Det var dog ikke altid muligt. Især det første år, hvor også en række praktiske og organisatoriske problemer skulle løses, lykkedes det ikke at have materialet ude i god nok tid. Det bød på vanskeligheder for lærerne, men generelt har der dog været stor tilfredshed med materialet.

²² Mange skoler var interesseret, men de havde svært ved, både praktisk og økonomisk, at stille med 100 elever, som det var kravet fra LMS. Derfor blev det besluttet at sænke prisen for deltagelse og slække på kravene om deltagerantal.

"God sammenhæng i udbyttet med 'boglig og praktisk/musisk' undervisningsindhold. Det har stor betydning! De er forberedte med spørgsmål og nysgerrighed til workshoppen. Det har været supermaterialer, så både lærere og elever har fået store oplevelser med det"

"Forforståelsen har været god. Sammenligninger mellem koncert-landet og Danmark samt historier om børn på elevernes egen alder har været store hits!"²³ (Lærerkommentarer)

Materialet har generelt modtaget stor ros fra lærerne, især i takt med at det gradvist og på baggrund af lærerevalueringerne var blevet tilpasset den valgte målgruppe. Materialet har været i brug de allerfleste steder, men i meget svingende omfang og i meget forskellige fagsammenhænge. Det var typisk kontaktlærerens faglighed, som afgjorde hvilke dele af materialet, som blev brugt. Kun i få tilfælde var det musiklæreren, oftest var det klasselærere med en faglighed omkring dansk og orienteringsfag.

I dag, ét år efter projektets afslutning, viser det sig, at materialet ikke genbruges. Skolerne har gemt det, men det kommer ikke i brug. Årsagerne hertil skal formodentlig dels findes i skolernes tematiske prioriteringer, dels i traditioner m.m. I det omfang grunden skyldes at materialet rent lay-outmæssigt ikke er attraktivt nok, er det interessant at Mellemløst Samvirke på nuværende tidspunkt overvejer en genudgivelse af undervisningsmaterialet i en redigeret form.

2. Klassebesøg/workshops gennemførtes inden koncerten. Her mødte eleverne en af de deltagende musikere i en uformel ramme og i almindeligt tøj. Vedkommende fortalte om sit liv, om det land han eller hun kom fra, og om den musik som skulle spilles. Nogle af klassebesøgene havde karakter af workshops, hvor eleverne lærte dansetrin, melodier, sange eller rytmer, som indgik ved koncerten. Enkelte af grupperne stillede ikke op med et klassebesøg, hvilket blev beklaget meget af lærerne.

Fra lærer- og elevside var der meget stor tilfredshed med klassebesøgene, både i praksis og som ikke mindst som koncept. Her fik eleverne det personlige møde, en nøgle til koncerterne og et bindeled mellem materialet og koncerterne.

"Fordi at så får man genopfrisket alt det, man har siddet og læst, man er også mere forberedt til koncerten. Det betyder også noget, når man får det at vide af en person, der næsten altid selv er kommet fra landet"

"Jeg synes, at det er klart bedst, når der er besøg først, fordi så synes man nærmest, at man kender personerne, og så bliver man også sat ind i deres musik, som man absolut ikke kan, når man sidder i klassen med et stykke papir." (Elevkommentarer)

"Det bliver mere vedkommende for børnene, at de 'kender' en musiker fra bandet. De får mere interesse for det pågældende lands kultur, det 'fremmede' bliver taget af det, og der er mere engagement ved koncerten."

"Det, der sagde mig mest, var nok besøget. Kontakten med den voksne fra et fremmed land satte uden tvivl noget godt i gang i børnene." (Lærerkommentarer)²⁴

²³ Kirsten Andkjær-Petersen: *world.dk – musik over grænser*. LMS 2002

²⁴ Kirsten Andkjær-Petersen: *world.dk – musik over grænser*. LMS 2002

3. Skolekoncerterne var fællesarrangementer for alle de involverede elever på skolen (på mindre skoler slog flere skoler sig sammen om denne del). Musikkerne var udvalgt efter ikke kun deres musikalske men også deres formidlingsmæssige evner. Musikken var målrettet mod aldersgruppen. Det var festligt, farverigt og veltilrettelagt. Det var en del af konceptet at eleverne skulle inddrages aktivt undervejs. Og det blev de, enten til dans eller musikudfoldelse.

Der var generelt meget stor tilfredshed med koncerterne, hvor både lærere og elever lægger vægt på oplevelsesdimensionen.

"Musikernes indlevelse i musikken virkede meget smittende, og der var en god vægtning mellem at lytte og deltage aktivt, så eleverne var meget interesserede i de fremmede rytmer. Det var en dejlig koncert."

"Musikerne var iført deres hjemlands dragter inspirerende og medrivende i deres spil, især forsangeren var god til at fange elevernes opmærksomhed med sin fine sangstemme." (Lærerkommentarer)

"Hun sang godt. Musikken var god, der var en sjov en, der spillede på tromme. Det var sjovt at høre noget musik, man ikke plejer at høre. Vi ville godt have lært mere dans af hende." (Elevkommentar)²⁵

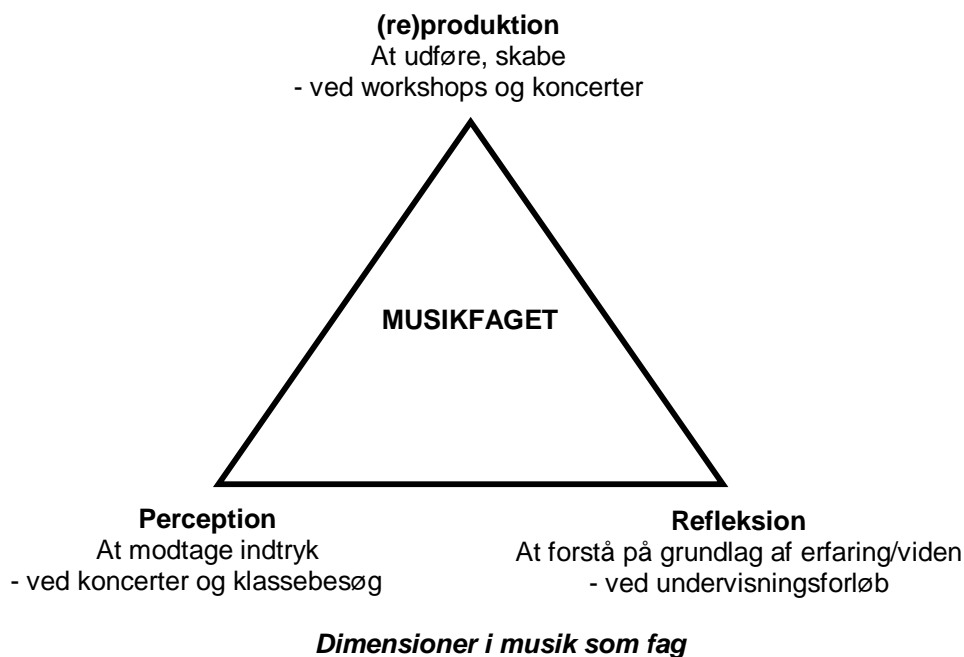
4. Familiekonserter. I efteråret 2002 gennemførtes en enkelt familiekoncertturné med cubansk og ghanesisk musik, i forlængelse af de to foregående års programmer. Med familiekoncerterne fik både eleverne, men nu også deres forældre/søskende, mulighed for at opleve den musik, som havde været ude på skolerne, på et 'rigtigt' spillested.

Tilbagemeldingerne her er noget mere blandede end tilbagemeldingerne for de første tre trin. Der var stor tilfredshed med ideen, og deltagerne havde været glade for oplevelsen. Men dels var der en række praktiske og tekniske problemer ved disse koncerter, noget som forstyrrer indtrykket. Dels oplevede flere af skolerne, at der kun var en meget beskeden interesse for initiativet fra forældreside. Billedet her varierer dog meget fra skole til skole.

Hvad angår tretrinsraketten som model var der stor ros fra lærerne. Lærerne fremhævede det forhold, at projektet omfattede både et baggrundsmateriale, et personligt møde og den store oplevelse, som styrken. Flere skoler udtalte dog, at hvis de skal bruge undervisningsmaterialet grundigt er det i overkanten med 4 forløb om året.

Tretrinsraketten ligner den tredeling, også Peter Hvalkof havde lagt til grund for sine tidligere omtalte roskildeprojekter (gøre selv, opleve, lære om), og som indgår i mange andre LMS-aktiviteter. Her kan man tale om en trekant:

²⁵ Ibid

De tre områder som her er medtaget som centrale for musikken som fag er inspireret af Frede V. Nielsens beskrivelser af fagets funktionsområder²⁶. De er dog ikke kun relevante i forbindelse med egentlig musikundervisning, men også i tværfaglige sammenhænge som her, hvor musikken skal fungere som døråbner for en bredere kulturel viden. Det er derfor en styrke i dette projekt at alle tre områder har fået en plads i programmet. Det kræver meget forarbejde og mange (økonomiske) midler at gennemføre et så vidt forgrenet men samtidig sammenhængende projekt, men det er i høj grad lykkedes.

Det er dog tankevækkende at musikken, selvom den udgør det bærende element i hele projektet, kun indgår på prøve- og oplevelsesniveauet, men ikke som del af vidensdimensionen. Faglig viden om musikken spiller en sekundær rolle i undervisningsmaterialet. Hermed bliver musik (endnu en gang) redskab for andre projekter. Det ville være ønskværdigt, at musik også fik sin del af videns- og erkendelsesdimensionen, så de musikalske indslag ikke kun kommer til at handle om at 'få én på opleveren'. Dette kunne dels opnås gennem undervisningsmaterialet, dels i forbindelse med klassebesøgene.

Programlægning

Projektet er opbygget omkring en model hvor der hvert år fokuseres på et regionalt tema: et kontinent. Programmet var en omvendning af det norske projekt, hvor man havde indledt med Asien, efterfulgt af Afrika og Latinamerika. I Verden i Skolen afsluttedes der i stedet med Asien, muligvis pga. udsigten til et samarbejde omkring Images of Asia, som skulle have løbet af stablen i 2002.

²⁶ Praktisk musisk undervisning. Danmarks Lærerhøjskole. 1991. s. 19

De første to sæsoner kørte helt efter planen, men reorganiseringen og ændringerne af den økonomiske ramme omkring 2002-2003 betød en udsættelse og begrænsning af tredje sæsons program. Fra at skulle have omhandlet fire lande fra Asien (inkl. Oceanien og Mellemøsten) blev det til kun ét land, nemlig Tyrkiet. Andet forløb omhandlede silkevejen (fra Middelhavet til Kina), men havde det praktiske omdrejningspunkt i en skolekoncert med musikere med erfaring inden for indisk, mellemøstlig og cubansk slagtøj (gruppen 'World of Drums' med en indisk trommespiller).

Programændringerne i tredje sæson blev beklaget af mange. Ikke fordi musikerne som kom ud var dårlige, eller deres musik kedelig, men fordi skolerne netop havde set frem til en introduktion af nogle af de mange asiatiske lande, som sjældent kommer på programmet i Danmark. Uanset om det havde været Vietnam, Japan, Iran, Indonesien eller Kina så var det meldingen fra skolerne at de havde glædet sig til noget nyt og anderledes fra dette område.

"Jeg vil blive meget skuffet, hvis det stopper, for Asien og Mellemøsten er en verdensdel, som vores elever har meget ringe kendskab til – så vi har set meget frem til dette. At møde deres kultur ansigt til ansigt ville være helt fantastisk." (Lærerkommentar, bragt inden det lå endeligt fast at tredje sæson blev beskåret)²⁷

Set i et verdensmusikalsk lys var det også beklageligt, at netop de genrer som har sværest ved at finde udøvere i Danmark, udgik af programmet. Det virker som om der i de tre år snarere blev fokuseret på de områder, hvorfra der findes musikere i Foreningen for Verdensmusik i Danmark, hvilket vil sige dominerende Afrika, Latinamerika og Tyrkiet. Resten af verden blev en fusion, hvor man netop brød med traditionen om at beskrive lande.

Samtidig blev det netop de lande, hvorfra de største, men samtidig også mest marginaliserede indvandrer- og flygtningegrupper kommer, som udgik: Den øst-arabiske verden (Irak, Syrien, Libanon, Palæstina), Vestasien (Iran, Afghanistan), Pakistan og Indien samt hele (Syd-) Østasien. Her ligger en udfordring for fremtidige projekter.

Ideen om at vælge et regionalt tema på tværs af fag passer på mange måder godt til skolesammenhænge. Flere lærere udtalte at det passer til deres måde at indtænke projekter om andre kulturer i deres planer.

Opfyldes formålet?

Det er svært at svare på, bl.a. fordi projektet ikke som i det norske projekt blev gennemført som et eksperiment med kontrolgrupper. Men i det hele taget er der tale om et område, som det er svært at måle.

"At udbrede kendskabet til..." er den del af formålet som lettest lader sig opfylde. Eleverne fik kendskab til musik fra andre dele af verden. Derimod er det sværere at afgøre om det har betydet noget på sigt. Det var den generelle holdning ved en rundringning i juni 2004 til ca. halvdelen af skolerne, at man ikke kan tale om

²⁷ Kirsten Andkjær-Petersen: world.dk – musik over grænser. LMS 2002

en decideret holdningsændring blandt eleverne, simpelthen fordi den ikke er målbar. Her er lærerne blevet mere forsigtige end i de spørgeskemaer de returnerede lige efter hver projektdel²⁸.

Det er også svært at udtale sig, når formålet er så blødt formuleret som det her er tilfældet. "*At skabe tradition for...*" nås ikke på kun tre år, og det er svært at forpligte skolerne til en aktivitet i fremtiden. Alt tyder på, at skolerne har haft en på alle måder god oplevelse, så man kan håbe på at det fastholdes. Kun de færreste havde dog i praksis gjort noget siden, eller havde konkrete planer for den nærmeste fremtid.

Hvad lærerne derimod godt turde udtale sig om var, at eleverne havde været MEGET glade for projektet, og at de havde haft lyst til mere. Desuden udtalte flere af skolerne, at elever med anden etnisk baggrund havde oplevet/udstrålet et større selvværd i mødet med musikere fra andre dele af verden.

Der er således samlet set tale om et meget vellykket projekt, som når ud til en vigtig målgruppe, en målgruppe, som er både veldefineret og velvalgt.

Det er et projekt som i sin udformning har budt på gode oplevelser og muligheder for ny viden og erkendelse hos børnene. Og som model for fremtidigt arbejde med musik i skolerne anvises der her med tretrinsmodellen nogle klare og brugbare retningslinier. Samtidig er der grundlag for at udlede nogle gode erfaringer i forhold til fremtidigt indhold.

²⁸ ibid

4. Verden i Byen – world.dk/event

I formålet for Verden i Byen blev der i startfasen sat fokus på musikken med koncerter, musikfestival og genrer som kernebegreber.

Formål for Verden i Byen 2000-2002²⁹:

- At koordinere, igangsætte og afvikle en årligt tilbagevendende verdensmusikfestival, hvert andet år i et på forhånd præciseret samarbejde med 'Images'-festivalerne
- At koordinere koncertaktiviteterne på landsplan for herved at øge opmærksomheden på de mange musikalske udtryk, der gemmer sig bag begrebet verdensmusik
- At udbrede kendskabet til disse musikgenrer, der kun sjældent præsenteres på danske spillesteder og i koncertsale, således at verdensmusikken får plads i publikums bevidsthed i en sådan grad, at der er basis for året igennem, også uden for festivalrammen, at præsentere disse genrer på landets spillesteder uden den økonomiske støtte, som gældende lovgivning åbner mulighed for

Verden i Byen var en kampagne som havde festival-karakter, med en efterårsfestival i samarbejde med Verden i Norden og en festival hvert andet år i samarbejde med Images of the World. Festivalerne skulle opbygges efter en venue-model, så vidt muligt med dobbelt-arrangementer rundt om på spillestederne, med et internationalt og et lokalt navn inden for samme genre.

Reorganiseringen af projektet i 2002, hvor projektledelsen blev udliciteret til Wischmann Innovation, og redefineringen af formålet for world.dk som sådan (se side 9), i hvilken CKU spiller en vigtig rolle, fik en række konsekvenser for projektets videre udformning.

Verden i Byen blev til world.dk/event, hvor der nu ikke længere blev talt om en spillestedsdel, men om en kampagnedel hvor spillestederne dog stadig spillede en rolle. Målet var:

"at forsøge at forankre verdensmusikken [...] gennem en nytænkt metode, hvor tre kommuner Hillerød, Horsens og Haderslev blev inddraget og delagtiggjort i projektet. Dette blev gjort både for at få præsenteret verdensmusikken uden for de største byer i Danmark og for at arbejde med ikke kun verdensmusik, men også med andre kulturelle udtryk på flere niveauer og til nye målgrupper"³⁰

I interview med kommunerne, de nye aktører i world.dk/event, fremhæver de en række begrundelser for at deltage i projektet:

- Det er tværinstitutionelt, der lægges op til samarbejder mellem kommunens institutioner
- Projektet inddrager det etniske/tværkulturelle aspekt
- Det kan medvirke til at synliggøre kommunen udadtil, bl.a. på nationalt niveau

²⁹ world.dk – udvikling, kultur og musik. Feb. 2000, s. 5

³⁰ Evalueringsrapport world.dk 2003, s. 4

Der ligger således en række meget forskelligartede interesser på dagsordenen bag det kommunale samarbejde. Disse begrundelser skinner igennem i de præsentationer af kommunerne som ligger på world.dk's hjemmeside:

"Haderslev satser på kulturen, fordi kunst og kultur er og kan mange ting: Fx nedbryde grænser og skabe mellemmenneskelig forståelse på tværs af alle skel. 'Mennesker mødes – og sød musik opstår', siger en gammel talemåde. Og det er sandt - både helt konkret og i mere overført betydning. I mødet med fremmede rytmer og krydderier bliver vi både lidt klogere på os selv og 'de fremmede'. Smags- og rytmesansen kender ikke til fordomme." (Kulturkonsulenten Jørn Mejer, Haderslev Kommune)

"Det er vores opfattelse, at world.dk kan være den hat, der i 2003 skaber nye samspil og netværk på tværs af de eksisterende. Ved at krydse aktører, interessenter og steder på nye måder håber vi at skabe nye venskaber/kendskaber, som kan udnyttes i det sociokulturelle arbejde lang tid fremover." (Kulturkonsulenten Karin Juhl, Hillerød Kommune)

"Horsens Kommune deltager i projektet world.dk, fordi vi ønsker at præsentere vore egne borgere for den rigdom, som indvandrerne har ført med sig. Kommunen ønsker at rette fokus imod dét positive kulturmøde og den udveksling, der kan finde sted, når forskelle mødes. Ved at deltage i world.dk håber vi på at skabe en lokal smeltedigel, hvor Horsens' borgere, uanset hvor længe de har boet i byen, kan mødes." (Kulturkonsulent Henning Nørbæk, Horsens Kommune)

Her er retorikken helt anderledes end i world.dk's egne formuleringer. Det handler i høj grad om indvandrere og integration, mellemmenneskelig forståelse og det positive kulturmøde.

Reorganiseringen i 2002 blev ikke kun et organisatorisk skift, men også en fuldstændig redefinering af projektets formål. Fra at have været et spillestedsprojekt, som bl.a. havde til formål at bringe en rimeligt veldefineret genre ud til spillesteder rundt om i landet, blev projektet til en bred kultursatsning, hvor de forskellige deltagere havde gjort sig temmelig forskellige overvejelser om, hvorfor de deltog.

Målgrupper

Målgruppen for Verden i Byen synes at have været noget flydende. I Foreningen for Verdensmusik i Danmark har der fra starten været en klar opfattelse af, at denne del af projektet var rettet mod unge. Dette fremgår bl.a. af nogle tidlige brevvekslinger:

*"[Det] er målsætningen at bidrage til en større åbenhed overfor og accept af andre kulturer (end ens egen) med musikken som 'oplukker' - primært henvendt mod børn og **unge** - i henholdvis skolen og på spillestederne. Derfor har vi valgt at arbejde ud fra en 'venue-model' som der allerede var en forsmag på i 1999."³¹*

*"Den årligt tilbagevendende verdensmusikfestival world.dk skal bringe verdensmusikken ud på landets spillesteder - med det mål at udbrede mange kulturers musikalske udtryk til de steder hvor især **unge** søger musik. Målet er at fremme større åbenhed og accept af andres kulturelle udtryk og derfor skal der gøres en samlet indsats for verdensmusikken (musik med rod i kulturkredse i primært Asien, Mellemøsten, Afrika og Latinamerika)."³²*

Hvad der mere præcist menes med unge, og i hvilken grad også det er et pædagogisk projekt, er utydeligt. Med koblingen mellem de unge og spillestederne, kan man dog formode at der er tale om lidt ældre unge:

*"Ud fra erfaringerne fra ovennævnte steder [Roskilde festival, Verden i Norden] samt ud fra andre initiativer i udlandet af lignende art kan den publikumsgruppe, initiativet rettes mod, beskrives som de **20 – 40-årige**, for en stor dels vedkommende mennesker, der i perioder har haft deres gang på landets spillesteder, men forhåbentlig også med mulighed for at trække en del af jævnaldrende flygtninge/indvandrere til."³³*

Men 20-40årige er vel også en slags unge. Her ser vi samtidig et af de få eksempler på en etnisk differentiering af målgruppen.

I forbindelse med den store festival Images of the World i 2000, som også omfattede en række andre medarrangører, blev målgruppen udspecificeret i en række delmål:

- **Den brede offentlighed.** Der sigtes på åbningsarrangementer, som appellerer til brede målgrupper og medierne
- **Ungdom.** Der sigtes på at understøtte 3 initiativer:
 - a) 'The Other World' projektet - klubscene
 - b) lanceringen af world.dk – skoleinitiativ – skolekoncerter for 4-6. klasser, som i øvrigt gennemføres og videreføres efter festivalen
 - c) 'Battle of the World' – enkelte skolekoncerter rettet mod ældre skoleklasser
- **Kulturpublikum.** Der sigtes på spillestedernes normale publikum gennem world.dk projektet
- **Musikere i Danmark.** Workshopprogram rettes mod musikere i Danmark³⁴

Præcis hvilke aktiviteter world.dk indgår i, ud over skolekoncerterne, fremgår ikke af aftalen. Men det er tydeligt, at samarbejdspartnerne har en noget bredere opfattelse af målgruppen end Foreningen for Verdensmusik i Danmark.

³¹ Brev til spillesteder dk, februar 2000

³² Brev til CKU, marts 2000

³³ world.dk – Statusrapport, 2000. s.7

³⁴ Aftale omkring Images of the World, 2000

Med reorganiseringen i 2002 blev den brede målgruppe udvidet til også at omfatte familieaktiviteter. Desuden ændredes strategien. Nu skulle man ikke kun gøre verdensmusikken mere tilgængelig for de interesserede på spillestederne, nu skulle man til at opsøge potentielle målgrupper aktivt, alle mulige andre steder:

"Filosofien var, at kom publikum ikke til verdenskultur på spillestederne måtte verdenskulturen komme til dem – ud på arbejdspladserne, ud på skoler og andre offentlige institutioner. Der blev derfor opsat et mål om, at man inden verdensmusik-koncerterne kom til byen ville forsøge at skabe grobund og forhåndsinteresse for verdenskultur gennem workshops og andre aktiviteter i et månedslangt aktivitetsforløb, hvor bevægelse og mad var i fokus."³⁵

Men for at nå et bredt publikum var det stadig nødvendigt at målrette de enkelte aktiviteter. Derfor valgtes to temaer:

- **UNGT TEMA:** Hiphop, Dance, trends, mode, sport, nettet, TV og video fra Asien, Afrika og Mellemøsten
- **Målgruppe:** De unge og dem, der er unge med dem
- **FAMILIE TEMA:** Pop og traditionel musik, litteratur, mad, dans, gymnastik, fortællinger fra Cambodja, Egypten og Venezuela
- **Målgruppe:** De voksne og deres børn³⁶

Udfra det foreliggende materiale er det ikke muligt at udtale sig samlet om, hvorvidt målgruppen for hverken Verden i Byen eller world.dk/event blev nået. Der foreligger ingen statistikker på området eller andre detaljerede beskrivelser. Hertil kommer som beskrevet, at det er uklart, hvem der er målgruppen.

Én ting går dog igen gennem hele forløbet: At der var for få deltagere, uanset om de tilhørte målgruppen eller ej. Der har i samtlige år været en skuffende opbakning fra publikums side. I event-perioden har det ligefrem været nødvendigt med aflysninger af arrangementer pga. en for ringe publikumsdeltagelse.

Som konsekvens af dette problem redefinerede Horsens kommune målgruppen undervejs. Fra at have været rettet mod hele den lokale/regionale befolkning blev projektet redefineret til at rette sig mod indvandrere-/flygtningemiljøerne. Herved blev der opnået en højere grad af succes i forhold til målgruppen.

³⁵ Evalueringsrapport world.dk 2003 s.4

³⁶ Projekthåndbog world.dk 2003, s.3

Form og indhold

VERDEN I BYEN - WORLD.DK/EVENT	
1999	Planlægning
	Verdensmusikfestival i oktober: Kbh. Odense og Århus
2000	
	Images of the World i oktober. 26 koncerter i København, Odense, Roskilde, Vordingborg, Viborg, Aalborg og Århus: 8 dobbelt- og 18 enkeltkoncerter, med i alt 9 udenlandske, 3 danske og ét dansk-svensk navn
2001	
	Verdensmusikfestival i november: Kbh. Odense, Århus, Aalborg, Roskilde og nogle mindre steder
2002	
2003	
	world.dk/event i oktober: 2 koncerter og workshops i hhv. Horsens, Haderslev og Hillerød

Verden i Byen

"Det er for fattigt, at der ikke er verdensmusik på de danske spillesteder" (Peter Hvalkof, projektleder indtil 2002).

Med dette udgangspunkt gik Peter Hvalkof i 1999 i gang med at etablere en årligt tilbagevendende verdensmusikfestival efter venue-modellen, som i ulige år skulle fungere i samarbejde med Verden i Norden, i lige år skulle knyttes til Images-festivalerne og deres skiftende temaer: I 2000 Images of the World, i 2002/2003 Images of Asia.

Det var formålet med festivaldelen, at spillestederne med den støtte og ikke mindst viden som world.dk kunne give dem, skulle blive mere villige til at sætte verdensmusik på programmet. Når musikken var blevet forankret, skulle det kunne køre af sig selv. world.dk skulle kun være fødselshjælp.

Med den ny spillestedslov i 2000 fik de rytmiske spillesteder en tiltrængt saltvandsindsprøjtning. Ikke mindst det forhold, at der som forudsætning for økonomisk støtte skulle udarbejdes resultataftaler (mellem spillestederne, kommunerne og Statens Musikråd), som kunne omhandle krav om en udvidelse af repertoireet til de mindre kendte genrer, som bl.a. verdensmusikken, bød på nye muligheder for verdensmusikscenen. Her lå world.dk ligefor som rådgiver, med tilbud om viden om musikken og grupperne, med netværk og med kendskab til PR.

Hvorvidt spillestedsloven leverede den forventede støtte til projektet, er svært at sige. Men meget tyder på, at verdensmusikken kun i beskedent omfang kom ind på resultatkontrakterne. I kontrakterne fokuseredes på andre aspekter og på blødere genreudmeldinger, med mindre spillestederne på forhånd selv havde tilkendegivet et ønske om en verdensmusikprofil. Kommentarer fra spillestederne tyder i det hele taget på at den nye spillestedslov først nu er begyndt at fungere som aktivt redskab. Det tager tid at implementere nye politikker på et sådant område.

Det var strategien for venue-festivalen bl.a. at sende orkestre, som var kendt fra Ballroom-scenen, på turné. Herved satsede projektlederen på, at anmeldelser/ omtale/succes fra Roskilde kunne fungere som løftestang for grupperne rundt om på de danske spillesteder. Det var i den forbindelse hensigten, at world.dk skulle blive et varemærke, som borgede for kvalitet, et varemærke spillestederne turde indgå aftaler med.

Det lykkedes i løbet af de første par år at opleve en beskeden og forsigtig nysgerrighed fra enkelte spillesteders side, men noget gennembrud var der ikke tale om. Publikum var forsigtigt, hvilket selvfølgelig gjorde spillestederne forsigtige. Det er også spørgsmålet om det var en realistisk forventning, at skabe et verdensmusik-publikum på kun tre år, på baggrund af erfaringerne fra kampagnen Verdensmusik i Oktober. Erfaringerne med spillesteder både i ind- og udland viser, at man skal regne med mindst 5-7 år før nye repertoarer bider sig fast.

Det var vurderingen i et internt notat at Verden i Byen var: "*en begrænset succes med svigtende publikumstilstrømning og for få unge - god, men for 'hemmelig' musik.*"³⁷ Alligevel har nogle af spillestederne ment, at der var noget at bygge videre på. De har valgt at fastholde verdensmusikken på deres program, selvom world.dk skiftede samarbejdspartnere. Det gælder bl.a. Gimle i Roskilde og Lopen på Christiania. Dette har de bl.a. gjort ved at organisere sig i netværket Globebeat³⁸, en forening som disse spillesteder og Peter Hvalkof i fællesskab var initiativtagere til efter hans afgang fra world.dk. Modellen ligner det daværende world.dk. Der arbejdes på et samarbejde om at skaffe større navne til Danmark og skabe turnégrundlag for danske/nordiske bands der spiller verdensmusik.

Set i det lys har projektet, trods den beskedne succes på kort sigt, været med til at så et frø, som siden er begyndt at spire. Hvorvidt det vil være levedygtigt, vil fremtiden vise.

Det har været vurderingen fra både spillesteder og projektleder, at det tager lang tid, mere end 2-3 år, at skabe nye markeder og spillestedsprofiler, og at etablere nye genrer på et marked, som ikke nødvendigvis drives af musikalsk nysgerrighed, men af de mere sikre satsninger.

world.dk/event

Med reorganiseringen af projektet i overgangen mellem 2002-2003 blev spillestedsdelen for alvor ændret. Under overskriften 'Det positive møde' blev world.dk/event til en kulturkampagne, som skulle sætte fokus på det konkrete, inspirerende og åbne møde mellem forskellige kulturer. world.dk/event ønskede at fortælle de livsbekræftende historier, når mennesker og kulturer mødes og udvikles. Denne model er tydeligvis præget af CKUs traditioner fra bl.a. Images-festivalerne.

Det var visionen, den plan som kommunerne baserede deres samarbejde på, at projektet både arbejdede udadtil og indadtil i kommunen. Koncerter med store navne skulle synliggøre kommunen både regionalt og nationalt, medens de forskellige workshops i højere grad ville have lokal interesse. Projektet var opbygget som en karavane, som rejste mellem de tre udvalgte byer, Horsens, Hillerød og Haderslev. På programmet stod:

- **world.dk/musik** – koncerter på de lokale spillesteder
- **world.dk/gastronomi** - workshops med madlavning fra andre lande
- **world.dk/dans** - workshops med dans

³⁷ Notat fra mødet i world.dk med styregruppen og Wischmann Innovation, august 2002

³⁸ Globebeat er en forening hvis formål er "at danne et netværk af arrangører, som vil arbejde for de globale beats' – med fokus på kvaliteten i musikken." www.globebeat.dk

world.dk/musik var på mange måder en videreførelse af Verden i Byen, nu blot uden for de større byer, og uden forankring på spillesteder som havde erfaring med verdensmusik. Flere af koncerterne var planlagt i haller eller andre meget store lokaler, med henblik på at tiltrække publikum fra et stort opland. I Hillerød blev det eksempelvis besluttet at gennemføre koncerterne i Støberihallen og Slotsbio, to steder som ikke havde tradition for verdensmusikkoncerter, frem for på det nystartede spillested Klaverfabrikken, som satsede på verdensmusik, og som havde kendskab til hvordan man nåede det publikum.

En sådan satsning forudsætter et meget stort PR-arbejde, både lokalt og fra centralt hold. Aktiviteterne skal synliggøres både i den lokale presse, regionalt og nationalt. Det var hele ideen med denne del af projektet. Men der blev ikke reklameret i fornødent omfang og der var store problemer omkring deadlines, informationsmaterialer og informationer i det hele taget mellem projektledelsen og de lokale arrangører.

Resultatet kunne aflæses direkte på publikumssiden. Flere af de store arrangementer måtte aflyses pga. for ringe billetsalg.

world.dk/gastronomi og **world.dk/dans**, de to workshop-dele, løb også ind i problemer, og igen var det publikumsdeltagelsen som drillede. Men da kravene ikke var så store som til koncerterne, blev de fleste workshops gennemført, om end i mere beskedne udgaver.

Ideen til workshops var kommet fra de positive erfaringer fra skoledelen. Det var ønsket, at nogle af erfaringerne derfra kunne overføres til steder, hvor andre befolkningsgrupper kom: Tilbud på klubber og kulturhuse, kontakt til idrætsmiljøerne, halballer og virksomhedsaktiviteter. I den endelige udgave var det dog kun aktiviteterne på klubber og kulturhuse der blev realiseret.

Men enkelte steder har det efterladt ideer, som nu søges gennemført på lokalt niveau. På eget initiativ har Klaverfabrikken indgået samarbejder med de lokale skoler om skolekoncerter/familiekoncerter. Og de projekter, som blev gennemført fik stor ros fra både deltagere og arrangører. Der har fra alle sider været enighed om, at det var dygtige kunstnere og gode projekter, som blev tilbudt.

world.dk/event blev et samarbejdsprojekt, som både omfattede samarbejde mellem en central part (world.dk) og nogle kommuner, og et samarbejde mellem flere kommuner. Det er en spændende model, som er nødvendig i fremtidens kulturliv, hvis der skal være mulighed for større arrangementer. Men det er også en svær model.

For at få kommunerne med kræves først og fremmest en høj grad af lokalt ejerskab, hvis ikke den centrale part kan påtage sig hele arbejdsopgaven. Og en forudsætning for at kommunerne kan indgå tilfredsstillende i dette samarbejde er at de, som direktøren for børne- og kulturområdet i Hillerød Kommune, Leo Knudsen udtalte det: "*har stor parathed i kommunen*" på det pågældende område. Kommunen skal have det fornødne netværk til de miljøer som kan løfte den praktiske opgave. "*Kommunerne skal vælges med stor omhu*", udtalte Steen Larsen-Ledet fra Horsens Kultur- og fritidsforvaltning.

Hvis aktiviteterne skal have en lokal dimension er det vigtigt, at der samarbejdes aktivt med lokale organisationer/partnere på det praktiske niveau, f.eks. med de

lokale musikforeninger, interesseorganisationer, spillesteder m.m. Set i forhold til en indvandrer målgruppe forudsætter det et lokalkendskab, så aktiviteterne kan målrettes mod netop de grupper som findes i det pågældende område, ikke mod nogle centralt valgte grupper. Eksempelvis tilkendegav Steen Larsen-Ledet fra Horsens kommune, at det hos dem havde været mere relevant med aktiviteter relateret til bosniere end somaliere.

Beslutningen om at lave en tværfaglig satsning, hvor mad, musik, dans, idræt og mode alt sammen indgik, er et andet eksempel på en spændende idé, som bare blev alt for ambitiøs for et så beskedent projekt som world.dk, både organisatorisk og økonomisk. Ved en sådan strategi bliver fokus uskarpt og de faglige kompetencer slørede. Ikke mindst, når organisationen er så lille, som den trods alt er til dette projekt, hvis vi sammenligner med projekter i de øvrige nordiske lande. Her havde det været tilrådeligt at fastholde musikken som fokusområde.

Hvis andre udtryksformer eller oplevelsesdimensioner skal indgå, bør man etablere samarbejde med interesseorganisationer inden for disse områder, på linie med verdensmusikforeningen og LMS på musikkens område.

Opfyldes formålet?

Som det fremgår, kan dette spørgsmål ikke besvares entydigt i forhold til et projekt, der undervejs har ændret formål, udvidet målgruppen, skiftet samarbejdspartnere, og skiftet projektledelse. Fra at være et snævert verdensmusik/spillestedeprojekt har det ændret karakter mod et bredt kultur/event-projekt.

Verden i Byen er den del af projektet, som har et formål der lettest lader sig opfylde. Det lykkedes rent faktisk at igangsætte en beskedent verdensmusikfestival. Der blev koordineret aktiviteter på landsplan, og kendskabet til verdensmusikgenren blev udbredt. Men det kom ikke for alvor til at vare ved. Alligevel har Verden i Byen, trods den korte periode, tilsyneladende sået nogle frø som forhåbentlig vil kunne spire i fremtiden.

Hvad angår **world.dk/event** stillede de sig selv en langt sværere opgave, med et langt bredere formål. Og i hvert fald kommunernes svar på, om formålet blev opfyldt, blev da også et klart nej. De oplevede, at de var lovet et projekt som ikke svarede til det de fik, og som derfor ikke kunne opfylde de formål de havde opstillet.

Men også world.dk/event har, trods sin korte levetid og sine svære betingelser, afsat nogle spor, som måske vil kunne udvikle sig med tiden. Også de har været med til at udbrede kendskabet til verdensmusikken. Og vigtigst af alt har de kommuner, som har deltaget, stadig lyst til at indgå i aktiviteter på dette område, blot skal projektet være mere præcist defineret, bedre lokalt forankret, med en stærkere styring og en mere afklaret økonomi.

5. world.dk – to projekter under én hat

Det var formålet med den to-strengede model at skabe en synergi-effekt mellem de to projekter, idet to aktiviteter under ét navn kan skabe mere synlighed. Sammenkoblingen skulle desuden give nogle praktiske og administrative fordele, bl.a. ved at ansætte en fælles koordinator for begge dele.

En af planerne med samarbejdet var at få de store spillestedsnavne på turné på skolerne, hvilket på mange måder kunne være ideelt, både for børnene, musikerne og spillestederne. Men det viste sig at være ALT for dyrt. En stor organisation som det norske Rikskonserterne, som havde inspireret, kan i et vist omfang gennemføre en sådan model, men med de beskedne vilkår projektet havde her i landet, og den lille organisation LMS råder over, lod det sig slet ikke gøre her.

I 2002 blev spillestederne indarbejdet i skoleprojektet, idet der gennemførtes forældrekoncerter på nogle af spillestederne. Dette lå i tråd med holdningen hos nogle af bidragsyderne: *"Skolekoncerter skal gå hånd i hånd med koncerter på rigtige spillesteder hvor børnene oplever teknikken, stemningen, oplevelsen af at komme på et spillested."* (Steen Meier, Statens Musikråd). Ideen er igen meget god og kendt i forvejen fra Kamæleon-koncerterne. Men i praksis viste det sig svært i de fleste kommuner at flytte en skoleaktivitet ud af skolen. Og mange steder dukkede forældrene ikke op.

I forbindelse med reorganiseringen og redefineringen i 2002-3 var det styregruppens og CKU's ønske at der skulle arbejdes med en øget samtænkning af de to strenge. Nu skulle familiekoncerterne på de lokale spillesteder fungere som oplæg til en eventdel med koncerter og workshops senere på året. Denne del kunne med fordel gennemføres som et samarbejde mellem Images of Asia og world.dk. Men med den nye kommunalt forankrede event-model blev der ikke noget grundlag for samarbejde, idet de deltagende skoler var placeret i andre kommuner end eventdelens aktiviteter.

På eget initiativ har enkelte af de spillesteder, som deltog i Verden i Byen, dog siden hen selv etableret skoleprojekter, og også nogle af spillestederne fra world.dk/event har siden indgået samarbejder med de lokale skoler om skolekoncerter/familiekoncerter.

En succes i samtænkningen af projekter, som dem vi her ser på, handler ikke kun om vilje, men også om praktiske omstændigheder. Der har været en række praktiske barrierer og uheldige faktorer, som har modvirket det samarbejde, som alle gerne så realiseret. Når det er sagt, er det samtidig også nødvendigt at sige, at meget kunne gøres på det organisatoriske niveau for at optimere betingelserne: En fælles og mere professionel styregruppe, en fælles koordinator, fælles sekretariat, langsigtet planlægning, kontinuitet og frem for alt klare målsætninger.

Varemærket world.dk

Ideen om 'branding' af kulturprojekter, om at gøre dem til en slags varemærker som borger for kvalitet, er ikke ny, men passer til tidsånden og de kulturpolitiske krav. Det er tydeligt i formuleringerne omkring projektet world.dk, at det er en overvejelse, som spiller ind på mange niveauer. Hele tanken omkring de to del-

projekter er opstået ud fra ideen om, at *"to aktiviteter under et navn skaber mere synlighed. Det var meningen af world.dk skulle blive et varemærke, som borgede for kvalitet"* (Peter Hvalkof).

Både i forhold til skoler, spillesteder og kommuner var det projektledelsens tankegang, en tankegang som undervejs blev bakket op fra flere af de øvrige aktører, at positive erfaringer med projektet ville gøre det lettere i fremtiden at få lignende aktiviteter i gang. Bl.a. så kommunerne, som selv havde synliggørelse på programmet, klare fordele i dette koncept.

Særligt i forhold til varemærke-strategien er det nødvendigt, at flest muligt aktiviteter kun synliggøres i world.dk-regi, så de ikke drukner i samarbejdspartnere. Eksempelvis konkluderede styregruppen, at projektet blev usynligt i samarbejdet omkring de store projekter, ikke mindst Images of the World, hvor der var mange bidragsydere, som alle havde brug for 'branding' og synliggørelse. Denne erfaring er på ingen måde specielt for dette projekt. Også andre deltagere i Images of the World har kunnet drage lignende konklusioner³⁹.

I forbindelse med reorganiseringen omkring 2002 blev der sat yderligere fokus på world.dk som varemærke. Nu var det ikke længere en skole- og en spillestedsdel, men world.dk/kids og world.dk/event som noget nyt og anderledes. Det har helt klart været ideen med de nye navne at styrke world.dk som et entydigt varemærke, og navnet har klare styrker. Men nu var Verden i Skolen netop ved at være etableret i skolemiljøet, og det er derfor spørgsmålet om det var hensigtsmæssigt at skifte signal på daværende tidspunkt.

Meget markante redefineringer og omdøbninger af et projekt kan modarbejde en 'branding' og dermed svække oplevelsen af sikkerhed hos aftagerne. Men med den styrke som ligger i navnet world.dk, den klare signaleffekt det har, ville det have været ønskværdigt om projektet nu var fortsat uden pause. For alt andet lige er den største trussel mod et varemærke, at det ikke er i brug.

³⁹ Eva Fock og Dorte Skot-Hansen, Brændstof 2002. s. 68

6. Opsamling

To projekter under én hat – branding – et godt navn og et godt formål. Der kan siges meget positivt om ideen bag dette initiativ. Men det er et svært område at få gang i, i Danmark, det har mange andre aktører på den flerkulturelle scene måtte sande de seneste år.

Med en samarbejdsmodel organiseret omkring en foreningsopbygget interesseorganisation og nogle meget forskelligartede aktører på både det økonomiske og det praktiske område, er der blevet skabt en sårbar konstruktion. Her er det ikke nok, at der er tale om ildsjæle, som brænder for området og som kaster store mængder energi i arbejdet.

Med komplekse projekter som dette, hvor mange forskellige aktører er involveret, og som strækker sig over rimelig lang tid, er det afgørende, at der ligger en langt mere formaliseret koordination mellem projektleder og styregrupper. De skal mødes og ansvaret skal være klart fordelt. Desuden er der brug for en central sekretariatsfunktion, så mulighederne for samarbejde mellem delprojekterne optimeres. Delprojekternes styregrupper bør, som det var tilfældet i skoledelen, omfatte de centrale professionelle aktører. Og endelig skal der være klarhed fra alle sider om projektets formål.

Og så er der brug for kontinuitet. At skifte strategi på spillesteds-/eventdelen halvvejs i et kort projekt (3-4 år) er problematisk, ikke mindst når erfaringerne fra både ind- og udland tyder på, at der er brug for en meget lang tid, før effekten på dette område kan spores. Det ville have været mere tilrådeligt, om der var foretaget mindre tilpasninger frem for et så radikalt skift så sent i processen med kun et enkelt år tilbage.

Kontinuitet og klarhed er også kernebegreber når det handler om formål og målgrupper. Ændringen af det overordnede formål i forbindelse med reorganiseringen i 2002 af spillesteds-/eventdelen gjorde arbejdet uoverskueligt for både projektledelse og aktører. Der var for lidt tid til at etablere det nye formål, og det favnede for vidt.

Om Verden i Skolen må det konkluderes, at projektet på det overordnede plan er en stor succes. Det har nået sin målgruppe og har i høj grad gjort det godt. Hvorvidt projektet opfylder sit egentlige formål om at skabe traditioner og kendskab kan kun fremtiden vise. Det er en stor mundfuld som forudsætter en langsigtet indsats.

På detailniveauet er der stadig mange overvejelser at gøre sig, om brugen af musik i skolesammenhænge og om regional spredning. Men der ligger en velfungerende model at arbejde ud fra.

Langt sværere har det været at få styr på Verden i Byen med dens event-del. Her har der ikke, som det var tilfældet i skolesammenhængen, været en tradition og en model at arbejde ud fra, et velfungerende netværk og veldefinerede samarbejdspartnere. Det blev et eksperiment, som kom til at flagre mere end nødvendigt var.

Kommentarerne fra flere af aktørerne på spillestederne tyder på, at der er brug for en refokusering af projektet, som trods alt kun har beskedne ressourcer, både økonomisk og organisatorisk. Erfaringerne fra mere succesrige projekter som Oslo World Music Festival, som har været en inspirationskilde i starten, tyder da også på, at netop det at fokusere på en enkelt eller to udtryksformer, f.eks. musik og evt. lidt dans, og så specialisere sig i det, øger muligheden for produktudvikling og for at nå sit publikum.

I forhold til målet om at nå de unge, de helt unge, kunne det være en model at kombinere det bedste fra de to dele, men fastholde det snævre formål. Man kunne udarbejde egentlige undervisningsprojekter inkl. skolekoncerter m.v. i samarbejde med relevante undervisningsinstitutioner (folkeskole/gymnasium og ungdomsskole) og koordinere det, ikke med familiekoncerter, men med ungdomsaktiviteter/-fester/-koncerter specielt for den målgruppe. I forlængelse heraf (enten før eller efter) kunne indgå relevante workshops.

Og så til slut

Der er en tendens til, at kulturprojekter på den flerkulturelle scene i Danmark inspireres af udenlandske erfaringer. Det er der god grund til, for der ligger mange flere erfaringer derude, og også langt flere succesrige projekter derude, end her. Men det er afgørende, at ideerne ikke overtages ukritisk. Mange af de udenlandske projekter har langt større bevillinger til deres rådighed og langt større sikkerhed for bevillingernes varighed. De har ofte en central politisk opbakning. Desuden er det vigtigt at gøre sig deres formål og strategi klart.

Noget af det som kendetegner de vellykkede projekter er typisk, at de er meget præcise i deres formålsformuleringer. Desuden afspejles de overordnede diskussioner som ligger til grund for projektet direkte i formålet: Er der tale om et projekt som handler om at sprede verdensmusik, handler det om at udvide befolkningens kendskab til andre kulturer generelt, vil man modarbejde racisme, eller er det ønsket at gøre en aktiv indsats i forhold til herboende indvandrere - og er det specifikt et projekt for børn og unge?

Hver af disse dagsordener, og alle de andre vi har stiftet bekendtskab med undervejs i projektet, kræver sig egen målrettede indsats. Det har en række af de udenlandske projekter lært. Og det kunne vi lære meget af, mere end af deres inspirerende formuleringer og spændende aktiviteter.

Det er lettere sagt end gjort. Jeg ved det godt. Det kan være nødvendigt at både vride og dreje sig for at tilpasse projektet de steder, hvor der er penge. Men i længden er det nok alligevel en farlig strategi, for det bliver meget svært, om ikke umuligt, at leve op til sit eget formål.

7. Interview

Trods den snævre tidsramme og den spirende sommerferie i mange miljøer, lykkedes det at få fat på en lang række af de involverede aktører, som beredvilligt stillede sig til rådighed for mine spørgsmål:

- Peter Hvalkof (projektleder 1999-2001)
- Niller Wischmann (Wischmann Innovations, projektledelse 2002-2003)
- Nils Ekner (formand for Foreningen for Verdensmusik i Danmark til medio 2001)
- Maria Carelse (formand for FVD efter medio 2001)
- Ebbe Høyrup (Levende Musik i Skolen)
- Niels Elbæk (Mellemfolkeligt Samvirke)
- Steen Meier (spillesteder dk, Statens Musikråd,)
- Esben Danielsen (spillestedet Gimle i Roskilde)
- Jens Rømer (spillestedet Klaverfabrikken i Hillerød)
- Anne Moberg (Verden i Norden/Klangrikt Fellesskap/Oslo World Music Festival)
- Leo Knudsen (direktør for børne- og kulturområdet i Hillerød Kommune)
- Steen Larsen-Ledet (Horsens Kultur- og fritidsforvaltning)
- Lærere fra 12 af de 25 deltagende skoler

8. Referencer

- *Evaluering*. Center for Kultursamarbejde med Udviklingslandene (CKU), Udenrigsministeriet. Danida 2003/3
- *Evalueringsrapport world.dk Det positive møde*. Wischmann Innovation, 2003
- Fock, Eva og Dorte Skot-Hansen, *Brændstof til Kulturlivet?* Center for Kulturpolitiske Studier, 2002
- Fock, Eva: *Mon Farven har en anden Lyd?* Museum Tusulanums Forlag, 2000
- Kirsten Andkjær-Petersen: *world.dk – musik over grænser*. LMS, 2002
- *Klangrikt Fellesskap 1989-1992. Evalueringsrapport*. Universitetet i Oslo, 1993
- *Klangrikt Fellesskap 1989-1992. Rikskonsertenes Innvanderprosjekt. Evalueringsrapport*. Universitetet i Oslo, 1993
- *Klangrikt Fellesskap. Evalueringsrapport. Rikskonsertenes 3-årige innvanderprosjekt "Musikktiltak med utgangspunkt i innvanderens kultur"*. Universitetet i Oslo.
- *Praktisk musisk undervisning*. Danmarks Lærerhøjskole. 1991
- *world.dk – udvikling, kultur og musik*. Feb. 2000
- *world.dk statusrapport*. Februar 2000